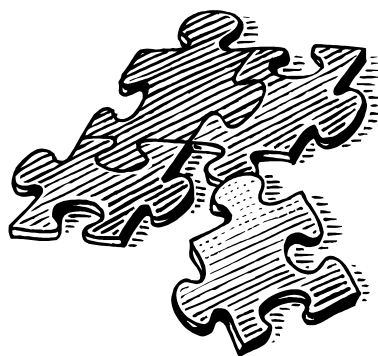

YKSITYISEN PÄIVÄHOIDON KÄYTÄNNÖT KUUMA- KUNNISSA

Työryhmän jäsenet:

Järvenpää / Iitu Inkilä, päivähoidon osastopäällikkö

Kerava / Anneli Rautiainen, päivähoidon osastopäällikkö

Mäntsälä / Erja Sihlman, päivähoitopäällikkö

Nurmijärvi / Sirkka-Liisa Anttila, päivähoitopäällikkö

Tuusula / Leo Pietarinen, päivähoidon päällikkö

1. JOHDANTO

Päivähoito sai kuumakuntien johdolta tehtäväksi selvittää yksityisen päivähoidon käytänteitä kunnissa. Kaikissa mukana olevissa kunnissa on yksityistä päivähoitoa sekä ostopalveluna että yksityisen hoidon tuella tuotettuna päivähoitona. Käytännöistä ovat muokanneet kuntien rakenteet ja strategiat.

Järvenpäästä lukuun ottamatta muut Kuuma-kunnat osallistuivat palvelurahakokeiluun vuosina 1995-97, jolloin yksityinen päivähoito lisääntyi ko. kunnissa. Vuonna 1997 yksityisen hoidon tukijärjestelmä tuli lakisääteiseksi.

Päivähoitopaikat Kuuma-kunnissa (31.12.2003)

Kunta	PÄIVÄKOTIPAIKAT				PERHEPÄIVÄHOITO	
	kunnallinen	esiopetus	yksityinen	esiopetus	kunnallinen	yksityinen
Järvenpää	1463	413	238	59	245	87
Kerava	741	286	309	95	217	114
Mäntsälä	368	139+60**	139	36	209	136
Nurmijärvi	1543	551	169	42	211	99
Tuusula	941	275+85*	446	132	360	154

* Sisältää myös naapurikuntien yksityisiltä päiväkodeilta ostetut paikat

* Esiopetuksella tarkoitetaan Perusopetuslain mukaista esiopetusta.

* Tuusulan esiopetuspaikoissa päiväkodeissa on 275 ja esiluokissa 85 lasta.

** Mäntsälän esiopetuspaikoista päiväkodeissa 139 ja koulun esiluokissa 60.

Kuuma-kuntien pinta-alat ja väestö

Pinta-ala km ²	Järvenpää	Tuusula	Kerava	Nurmijärvi	Mäntsälä
	37	220	31	362	596

Kunnan pinta-alalla on merkitystä palveluja suunniteltaessa ja kehitettäessä, samoin sijainnilla. Päivähoitopalvelujen tavoitteena on lähipalvelu ja verkottuminen. Lasten päivähoitopäivät pitenevät vanhempien käydessä työssä Helsingissä. Asukasmäärän kasvu heijastuu välittömästi päivähoidon tarpeeseen. Perherakenne, syntyvyys ja perheiden sosioekonominen tausta vaikuttavat myös palvelurakenteeseen.

Kuumakunnissa on sekä tiivistä kaupunkiasutusta että väljää maaseutuasutusta. Se vaikuttaa useimmiten päivähoitomuotojen tarjontaan.

Asukkaita	Järvenpää	Tuusula	Kerava	Nurmijärvi	Mäntsälä
31.12.2000	35 915	31 957	30 270	33 104	16 628
ta-pohja enn. 2004	37 674	34 650	31 350	36 491	17 986
Muutos +/-	+1 759	+2 693	+1 080	+3 387	+1 340
alle 6-v enn. 2004	3403 (9%)	3533(10%)	2508(8%)	4139(11%)	1892(10%)

2. LAINSÄÄDÄNTÖ

Yksityisten päivähoitopalvelujen lainsäädännölliset lähtökohdat

Laki lasten päivähoidosta tuli voimaan 19.1.1973. Lasten päivähoidolla tarkoitetaan tässä laissa lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana ja muuna päivähoitotoimintana. Päivähoitolaissa säädetään, että kunnan on huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunnalle tämän lain mukaan kuuluvista tehtävistä huolehtii sosiaalihuoltolain 6 §:n mukaan monijäseninen toimielin (11.12.2003/156).

Vaikka päivähoitolaissa v. 1973 oli säädetty kunnille velvollisuus järjestää päivähoito alueellaan ilmenevän tarpeen mukaisesti, laki ei tältä osin toteutunut. Vuonna 1985 tuli voimaan laki valtakunnallisesta kotihoidon tuesta. Laki vanhempien subjektiivisesta oikeudesta alle 3-vuotiaalla joko kotihoidon tukeen tai kunnalliseen päivähoitopaikkaan tuli voimaan v. 1990. Ehdoton oikeus myös yli 3-vuotiden kunnalliseen päivähoitopalveluun tuli voimaan v. 1996.

Vuonna 1996 säädettiin Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (20.11.1996/1128). Lain perusteella voitiin maksaa vanhemman tai muun huoltajan osoittamalle hoidon tuottajalla Kelan kautta tukea, johon voi kuulua hoitoraha (117,73 €) ja tulosidonnainen hoitolisä (0-134,55 €). Jos lapsi yksityisen hoidon ohella osallistuu kunnan järjestämään osapäiväiseen esiopetukseen vuotta ennen kouluun menoa tai aloittaa peruskoulun 6-vuotiaana, maksetaan hoitorahasta ja hoitolisästä puolet. Jotta yksityisen hoidon tuki olisi ollut todellinen vaihtoehto päivähoitoalan yrittäjille, kunnat alkoivat kehittää setelipalvelukokeiluita. Tällä hetkellä kunnat ovat luoneet yksityisille päivähoitoalan yrittäjille maksettavan tukijärjestelmän, joka vaihtelee kunnittain. Laissa on määritelty, että vanhemmat eivät voi saada samanaikaisesti kunnallista päivähoitopaikkaa ja lakisääteistä yksityisen hoidon tukea. Poikkeuksen tekevät vuotta ennen oppivelvollisuutta esiopetukseen puolipäiväisesti osallistuvat lapset.

Hoidon tuottajalla lasten päivähoidosta annetun lain 28 §:n 1 momentissa tarkoitetaan ilmoituksen tehnyttä yksityistä henkilö tai yhteisöä, joka korvausta vastaan harjoittaa lasten päivähoitotoimintaa, taikka tukeen oikeutetun vanhemman tai muun huoltajan kanssa lasten päivähoidosta työsopimuksen tehnyttä henkilöä, ei kuitenkaan saman kotitalouden jäsentä. Samassa pykälässä säädetään velvollisuudesta tehdä ilmoitus asianomaiselle sosiaalilautakunnalle viimeistään kahden viikon kuluessa toiminnan aloittamisesta. Sosiaalilautakunnan tehtävänä on asetuksessa tarkemmin säädetyllä tavalla valvoa toimintaa. Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti on sanktioitu sosiaalihuoltolaissa.

Laki yksityisen sosiaalipalvelujen valvonnasta (9.8.1996/603) täydentää lasten päivähoidosta annetun lain valvontasäännöksiä. Tähän lakiin perustuva toiminnan yleinen ohjaus ja valvonta kuuluu asianomaiselle ministeriölle. Tässä laissa tarkoitettujen palvelujen valvonta kuuluu asianomaiselle lääninhallitukselle sekä sille kunnalle, jossa palveluja annetaan. Kunnassa valvontaviranomaisena toimii sosiaalihuollosta vastaava toimielin tai sen määräämät viranhaltijat. Järjestettäessä

palvelujen tuottamisen tarpeellista ohjausta, neuvontaa ja seurantaan tulee valvontaviranomaisten toimia yhteistyössä yksityisten palveluntuottajan kanssa. Yksikön toiminnan tulee palveluja annettaessa täyttää päivähoitolaissa asetetut vaatimukset. Luvan saaneen yksityisen palvelujen tuottajan on vuosittain annettava toiminnastaan kertomus lääninhallitukselle. Toimintakertomuksessa on ilmoitettava henkilöstössä, toimitiloissa ja toiminnassa tapahtuneet muutokset.

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (3.8.1992/734) määritellään kunnallisesta lasten päivähoidosta määrätyt asiakasmaksut. Kuukausimaksu määräytyy prosenttiperusteisesti perheen tarkistettujen bruttotulojen ja koon mukaan. Jos kunta tuottaa yksityistä päivähoitoa ostopalveluperiaatteella, määräytyvät päivähoitomaksut edellä mainitun asiakasmaksulain mukaan. Kun päivähoitopalvelun tuottajana toimii yksityinen yrittäjä, maksut peritään yrittäjän ja vanhempien keskenään sopimin ehdoin.

Perusopetuslaissa (21.8.1998/628) säädetään kunnan velvollisuudesta järjestää perusopetusta sekä esiopetusta, jota pääsääntöisesti järjestetään oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna. Kunnilla on näin ollen velvollisuus järjestää esiopetusta. Vanhemmilla on oikeus päättää siitä, osallistuuko lapsi esiopetukseen vai ei. Esiopetusta järjestettäessä tulee ottaa huomioon, että opetukseen osallistuvalla lapsella on mahdollisuus käyttää päivähoitopalveluita. Kunta voi hankkia esiopetuspalvelut myös muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelun tuottajalta. Kunta vastaa siitä, että sen yksityiseltä yrittäjältä hankkimat palvelut järjestetään perusopetuslain mukaisesti.

3. KÄYTÄNNÖT JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Kunnissa on käytössä kaikki lainsäädännön mahdollistamat yksityisen päivähoidon muodot. Valtakunnallisesti yksityisen päivähoidon osuus kunnissa on alle 10 %, kuumakunnissa vaihteluväli on 10-30 %.

Kuntien tukimäärien ja hintojen vertailu ei ole suoraan mahdollista, koska tuet ovat eri perusteisia tai erilaisia yhdistelmiä.

Kuntien erilaiset käytännöt on kuvattu liitteissä 1-5.

Yksityisen päivähoidon laajentumiseen vaikuttaa tällä hetkellä saatavilla olevat tilat, päivähoidon yrittäjyyteen kiinnostuneiden määrä sekä perheiden halu maksaa päivähoidosta. Yksityistä päivähoitoa kyetään harvoin tarjoamaan lähipalveluna koko kunnan alueella, useimmiten perheet valitessaan yksityisen vaihtoehdon ovat halukkaita kuljettamaan pitempiäkin matkoja.

Yksityisen päivähoidon profiloituminen tuo lisäetua asiakkaille ja kunnalle. Kustannuksiltaan yksityinen päivähoito on taloudellisesti edullisempaa. Se edellyttää kuitenkin kunnan jatkuvaa koordinoitua, tukea ja valvontaa. Laadunvalvonta on sama yksityisessä ja kunnallisessa päivähoitossa.

Yksityisen hoidon tuella ja kuntalisällä tuotettu päivähoito on edullisempaa verrattuna muuhun päivähoitoon. Lapsikohtainen ostopalvelusopimus on edullisempi kuin vuositasolla tehty ostopalvelusopimus.

Yksityisessä päivähoitossa on vähän erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevia lapsia, joka vaikuttaa hoitopaikan hintaan. Kustannusten laskennassa ei ole huomioitu vyörytseriä esim. yksityisen päivähoiton valvonta.

Ostopalvelun päivähoitomaksut määräytyvät maksuasetuksen mukaisesti. Palveluntuottaja määrittelee hoitomaksut yksityisen hoidon tuella toimivassa päivähoitossa. Kunta pyrkii vaikuttamaan siihen, että yksityisten päiväkotien hoitomaksut eivät muodostu asiakkaalle kohtuuttoman korkeaksi.

Yksityisen päivähoiton käynnistämistuet poikkeavat eri kunnissa seuraavasti:

- Järvenpäässä ja Mäntsälässä ei ole rahallista käynnistämistukea käytössä.
- Keravalla käynnistämistuki uusien hoitopaikkojen osalta päiväkodeissa on 185-505 €/ paikka. Tukea maksetaan uuden päiväkodin aloittaessa ja lisäpaikkoja tuottaessa. Tuen määrään vaikuttavat mm. lasten ikä ja päiväkodin varustetaso. Tällä rahalla hankitut kalusteet jäävät kaupungille, mikäli päivähoiton tuottaja lopettaa toimintansa.
- Tuusulassa käynnistämistuki on päivähoitontuottajan kanssa sovittava määrä korotonta lainaa, jonka vaihteluväli on n. 16 000-21 000 €. Päivähoiton tuottaja maksaa lainan 5 vuoden sisällä takaisin kunnalle. Sen jälkeen lainalla hankittu omaisuus siirtyy päivähoiton tuottajalle.
- Nurmijärvellä käynnistämistuki on harkinnanvarainen ja sen suuruus on 0 – 800 €/hoitopaikka riippuen yrittäjän taloudellisesta tilanteesta. Käynnistämistuesta maksetaan aloitusvaiheessa 70 % ja loput 30%, kun hoitopaikoissa on saavutettu 100 %:n täyttöaste. Käynnistämistuen maksamiseen tarvitaan yrittäjältä käynnistämistuen suuruinen turvaava vakuus, joka voi olla pankkitakaus, rahavakuus tai talletusvakuus, johon liitetty rahalaitoksen kuittaamattomuustodistus. Vaihtoehtoisena vakuutena voidaan hyväksyä kiinnitys vakuus, joka kattaa 70 % kiinnitetyn omaisuuden käyvästä arvosta. Käynnistämistuella on määritelty myös takaisinperintäehdot, mikäli yrittäjä lopettaa toiminnan ennen viiden vuoden määräajan umpeutumista toiminnan käynnistämisestä.

Yleisin ongelma yksityisen päivähoiton laajenemiselle on päivähoidolle sopivien tilojen puute. Suurin osa yksityisistä päiväkodeista toimii kunnan omistamissa tai kunnan vuokraamissa tiloissa.

Kuumakuntien yhteistyö yksityisen päivähoiton osalta on tärkeää. Käytäntöjen yhdenmukaistamista on tarkkaan harkittava, koska kunnat ovat ominaispiirteiltään ja olosuhteiltaan erilaisia. Oleellista päivähoiton asiakkaiden ja kunnan kannalta on tiedon ja kokemuksen jakaminen sekä yhteisistä linjauksista ja käytännöistä sopiminen. Tämä varmistetaan päivähoitosta vastaavien tiiviillä yhteistyöllä. Nykyiset ostopalvelu- ja yksityisen hoidon tukirakenteet mahdollistavat palvelujen ostamisen naapurikunnista.